

הקדמה

אמרי' בשבת ע"ה א' א"ר זוטרא בר טוביא אמר רב היודע לחשב תקופות ומזלות ואינו חושב אסור לספר הימנו (והביאווהו הרי"ף והרא"ש להלכה) אר"ש בן פזי אריב"ל משום בר קפרא כל היודע לחשב בתקופות ומזלות ואינו חושב עליו הכתוב אומר ואת פועל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו אר"ש בר נחמני א"ר יונתן מנין שמצוה על האדם לחשב תקופות ומזלות שנא' ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים איזו חכמה ובינה שהיא לעיני העמים הוי אומר זה חישוב תקופות ומזלות (ומביא זה להלכה בפסקי רי"ד) ופירש"י לעיני העמים שחכמה הניכרת היא שמראה להם סימן לדבריו בהילוך החמה והמזלות שמעידין כדבריו שאומר שנה זו גשומה והיא כן שנה זו שחונה והיא כן שכל העתים לפי מהלך החמה במזלותיה ומולדותיה במזל תלוי הכל לפי השעה המתחלת לשמש בכניסת החמה למזל וכעין זה כתב הנמוק"י ע"ש ובחי' הר"ן כ' בשם רבנו יהונתן לפי שהיא חכמה מפוארה ומכיר גדולות קונו שתקנם כרצונו ואין בהם כח לשנות מה שגזר עליהם ולא להיטיב ולהרע אלא כרצון הבורא שדן בהם בריותיו כחפצו ויכיר טעות המשתחווים לשמש ולירח שטועים בהם ואומרים שמטיבים ומריעים וידע להשיב את האפיקורוס ואת המגוש וכ"ה בס' המאורות, והמאירי כתב מצוה על האדם להתבודד בדרכי מהלכות הכוכבים ושיחשב בתקופות ומזלות מפני שחכמה זו חכמה מפוארה בידיעת אותות השמים ולקות המאורות בלא שום שגיאה וע"ז נאמר ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים איזו חכמה ובינה שהיא לעיני העמים זה חשוב תקופות ומזלות והריטב"א כתב איזו היא חכמה ובינה שהיא כנגד העמים זה חישוב תקופות ומזלות וכיון שכן למדנו כי מצוה להתעסק בה ואין בזה כלל משום חכמת יונית וזה פשוט ורבנו פרחי' כתב שם והיודע לחשוב בתקופות ומזלות וכו' ואע"פ שלמדס מן המגוש ולפיכך סמך לו דבר זה והיודע לחשב ומונע עצמו ואינו מחשב או היכול ללמוד חכמות אלו ואינו לומדן עליו הכתוב אומר ואת פועל ה' לא יביטו עכ"ל:

והנה הבה"ג מנה מ"ע מתרי"ג מצות חישוב תקופות ומזלות ואף שרבנו בסה"מ שרש א' השיג ע"ז שאינו אלא מדרבנן וקרא אסמכתא והרמב"ן שם כתב שגם בה"ג אינו מכיין אלא למצות עיבור השנה ע"ש אבל הרבה ראשונים נקטו בדעת בה"ג כפשוטו שהוא מצות עשה דאורייתא לחשוב תקופות ומזלות ופסקו כן ע"י ספר יראים מצוה ס' שמנה חשוב תקופות וכ' צוה הקב"ה את ישראל שיחשבו תקופות חמה ומולדות הלבנה דכתיב בפי' ואתחנן ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים ואמרי' בשבת פ' כלל ארשב"נ אר"י מנין שמצוה על האדם לחשוב תקו"מ שנא' ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים ואיזהו חכמה שהיא לעיני העמים הוי אומר זה חישוב תקו"מ וכ"כ הסמ"ג בעשין מ"ז צוה הקב"ה לחשב התקופות והמזלות ומולדות הלבנה כדדרשי' במס' שבת בפ' כלל גדול מזה המקרא ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים ואיזהו חכמה ובינה שהוא לעיני העמים זו היא חישוב תקו"מ לפי שבישול התבואות והפירות אחר תקופת החמה הם הולכים ועוד כי ע"י חישוב התקופות ומולדות יודע מתי יצטרך לעבר החדש ולעבר השנה וכן הסמ"ק מצוה ק"ג מנה למצוה לעבר שנים כדכתיב שמור כו' ולחשוב תקופות ומולדות כדכתיב ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם וגו':

והנה לכל הני ראשונים הוא מ"ע דאורייתא ללמוד ענינים אלו ולדעתם מלבד מצות ת"ת שיש בזה ואמרו בשם מרן החזו"א זצ"ל שאע"פ שהרמב"ם העתיק החשבונות שבפרקים האחרונים של קה"ח מהגוים כמש"כ בספי"ז מ"מ אחר שהרמב"ם כתבם נעשה תורה ממש והלומדם